

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН
В ОКРЕМИХ СФЕРАХ
ГОСПОДАРЮВАННЯ ТА ГАЛУЗЯХ
ЕКОНОМІКИ**
LEGAL REGULATION OF RELATIONS
IN CERTAIN SPHERES OF BUSINESS
AND ECONOMIC SECTORS

ЕКОНОМІКА ТА ПРАВО
ECONOMICS AND LAW

**Розділ «Право»
Section Law**

<https://doi.org/10.15407/econlaw.2026.01.045>
УДК 346.9

Олександра КОЛОГОЙДА, д-р юрид. наук, проф.,
професор кафедри економічного права та економічного судочинства
Навчально-наукового інституту права
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
ORCID orcid.org/0000-0001-6929-3225

Олександр ГАРАГОНИЧ, д-р юрид. наук, доц.,
доцент кафедри економічного права та економічного судочинства
Навчально-наукового інституту права
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
ORCID orcid.org/0000-0002-8984-2399

**ПРИВАТИЗАЦІЙНИЙ МОРАТОРІЙ НА ВИКОНАННЯ
СУДОВИХ РІШЕНЬ У КОНТЕКСТІ ПРАВА НА СПРАВЕДЛИВИЙ СУД**

Ключові слова: мораторій, приватизація, право на справедливий суд, принцип правової визначеності, господарське судочинство, виконання судових рішень.

Право на судовий захист є конституційною гарантією прав і свобод людини та суб'єктів господарювання. Судові рішення є обов'язковими до виконання на всій території України. Виконання судових рішень є складовою права на справедливий суд. Невиконання судового рішення, яке набрало законної сили, в будь-якій правовій системі — це нонсенс. Розглянуто основні вади норми закону, яка передбачає так званий приватизаційний мораторій. Висвітлені недоліки проілюстровано на прикладі ПАТ «Центренерго», державний пакет акцій якого (78,289 %) включено до планів приватизації з 2013 р. Проаналізовано основні рішення Конституційного Суду України та Європейського суду з прав людини щодо права на справедливий суд, складовою якого є національний механізм, що забезпечує повне виконання судових рішень без невиправданих затримок. Обґрунтовано порушення конституційних прав стягувачів у виконавчих провадженнях, виконавчі дії в яких зупинено на підставі п. 12 ч. 1 ст. 34 Закону України «Про виконавче провадження», та констатовано невідповідність вказаної норми Закону приписам Конституції України.

Вступ. Відповідно до щорічного звіту Комітету міністрів Ради Європи (далі Комітет) за 2019 р. Україна знаходиться на третьому місці серед усіх країн з найбільшою кількістю заяв, поданих до Європейського суду з прав людини (далі ЄСПЛ). Однією з основних є група справ «Жовнер / Юрій Миколайович Іванов / Бурмич та інші проти України», що перебувають під посиленним наглядом Комітету і стосуються довготривалої проблеми невиконання або несвоєчасного виконання судових рішень національних судів (порушення Україною п. 1 ст. 6 та 13, ст. 1 Першого Протоколу до Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод [1]).

Ц и т у в а н н я: Кологойда О., Гарагонич О. Приватизаційний мораторій на виконання судових рішень у контексті права на справедливий суд. *Економіка та право*. 2026, № 1. С. 45—66. <https://doi.org/10.15407/econlaw.2026.01.045>

@ Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2026. Стаття опублікована на умовах відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

У рішенні ЄСПЛ від 12.10.2017 у справі «Бурмич та інші проти України» [2] зазначено, що невиконання або тривале виконання рішень національних судів існує в Україні більше 10 років, незважаючи на загальні рекомендації, надані Комітетом упродовж багатьох років, зокрема у своїх п'яти проміжних резолюціях та пілотному рішенні ЄСПЛ у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» від 15.10.2009 [3]. Рішенням ЄСПЛ від 03.05.2018 у справі «Зеленцов та інші проти України» (заява № 40978/05) [4] Суд вилучив з Реєстру справ Суду частину заяви № 25925/17 щодо невиконання або тривалого виконання рішень національних судів та передав її Комітету з метою розв'язання у рамках вжиття заходів загального характеру на виконання зазначеного пілотного рішення у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України», оголосив прийнятними решту скарг у заяві № 25925/17, а також інші заяви. Суд продовжує повідомляти Уряд про повторювані заяви. Комітет зі стурбованістю зазначив, що засіб захисту, запроваджений 2013 р. Законом України від 05.06.2012 № 4901-VI «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» [5], не розв'язує наведеної проблеми.

Основні проблеми системи виконання судових рішень, встановлених ЄСПЛ: 1) не створено ефективної системи виконання рішень; 2) зберігаються законодавчі обмеження, що впливають на виконання рішень національних судів (мораторії); 3) не запроваджено ефективних засобів правового захисту [65].

Невиконання або неналежне виконання судових рішень є однією з ключових проблем, окреслених у Стратегії розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021—2023 рр., затвердженій Указом Президента України від 11.06.2021 № 231/2021 [6].

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 1218-р, у редакції від 19.09.2023 № 824-р та від 21.01.2025 № 47-р, ухвалено Національну стратегію розв'язання проблеми невиконання рішень судів, боржниками за якими є державний орган або державне підприємство, установа, організація, на період до 2027 р. [7]. Відповідно до Стратегії серед основних причин виникнення проблеми невиконання рішень судів є, зокрема: 1) наявність мораторіїв, які перешкоджають примусовому виконанню рішень судів; 2) недосконалий механізм здійснення судового контролю за виконанням рішень судів

щодо стягнення заборгованості; 3) відсутність засобів юридичного захисту у зв'язку з невиконанням і тривалим виконанням рішень судів.

Реалізувати Стратегію передбачено за такими стратегічними напрямками: усунення нормативно-правових бар'єрів, які перешкоджають виконанню рішень судів; запровадження ефективних засобів юридичного захисту у зв'язку з невиконанням і тривалим виконанням рішень судів. Для реалізації Стратегії планується створення додаткових механізмів виконання рішень судів щодо підприємств, які перебувають під дією мораторіїв; запровадження дієвого та ефективного судового контролю за виконанням рішень судів; удосконалення засобів юридичного захисту з метою виконання рішень судів.

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики 05.12.2023 провів слухання у Комітеті на тему «Механізм забезпечення ефективності примусового виконання судових рішень» і зазначив у рекомендаціях необхідність перегляду чинних мораторіїв на примусове стягнення.

Наприкінці 2024 р. було ухвалено Закон України від 21.11.2024 № 4094-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення положень про судовий контроль за виконанням судових рішень» [8]. Однак здійснити повноцінний судовий контроль за виконанням судових рішень судам перешкоджають ті самі мораторії.

Із грудня 2025 р. на офіційному вебсайті Міністерства юстиції України запрацював новий розділ «Система збору даних про виконання судових рішень», де зібрано інформацію про виконання судових рішень та рішень інших державних органів. За даними Моніторингового звіту Міністерства юстиції України про роботу органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, загальна сума заборгованості у виконавчому провадженні 2024 р. становила 2,2 трлн грн. Із них 1,87 трлн грн (85 % загальної суми боргу) перебували на виконанні в органах державної виконавчої служби. Однією з найпроблемніших категорій боржників з найбільшим обсягом невиконаних судових рішень є господарські товариства, пакет акцій (часток) у розмірі понад 50 % статутного капіталу яких належить державі та включений до переліку об'єктів малої або великої приватизації.

Проблема ніби всім відома й зрозуміла. Однак якщо 2021 р. в Україні діяли 13 мораторіїв

у сфері примусового виконання рішень і 11 у процедурах банкрутства, то в останні роки змість зменшення їхня кількість тільки зростає. Це призводить до порушення права на справедливий суд і збільшення кількості заяв до ЄСПЛ. Аналогічну ситуацію у практиці Європейського Союзу (далі ЄС) знайти практично неможливо, де мораторії загалом не застосовуються.

Українська влада на практиці надає різний пріоритет виконанню рішень ЄСПЛ і рішень національних судів. Це явище, за оцінками експертів, спровокувало в українській правовій системі два види виконавчого провадження: загальний порядок виконання рішень національних судів та порядок, спрямований на виконання рішень ЄСПЛ. Однак індивідуальні заходи в окремих справах не розв'язують системної проблеми невиконання судових рішень, на яких акцентував увагу ЄСПЛ у пілотних рішеннях у справах «Юрій Миколайович Іванов проти України» (заява № 40450/04) та «Бурмич та інші проти України» (заява № 46852/13 та ін.).

На розв'язання проблеми спрямовані конституційні провадження у справі № 1-8/2024(343/24) за конституційним поданням Верховного Суду (відкрито ухвалою Другої колегії суддів Першого Сенату Конституційного Суду України від 06.11.2024 № 219-2(I)/2024 [10]) та у справі № 3-237/2025 (478/25) за конституційною скаргою ПрАТ «КІНТО» (відкрито ухвалою Третьої колегії суддів Першого Сенату Конституційного Суду України від 14.01.2026 № 6-3(I)/2026 [11]) щодо відповідності Конституції України (конституційності) п. 12 ч. 1 ст. 34 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII «Про виконавче провадження» [12]. Суб'єкти права на оскарження просять Конституційний Суд України перевірити норму на відповідність приписам ч. 2 ст. 3; ч. 1 ст. 6; ч. 1, 2, 3 ст. 8; ч. 3, 4 ст. 13; ч. 2 ст. 19; ч. 2, 3 ст. 22; ч. 1, 4, 7 ст. 41; ч. 1, 2 ст. 55; п. 9 ч. 2 ст. 129; ч. 1, 2 ст. 129¹ Конституції України [9].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання мораторіїв на виконання судових рішень досліджували українські вчені та правознавці-практики. Л.С. Малярчук та О.С. Снідевич вивчали конституційно-правові аспекти мораторіїв на звернення стягнення на майно підприємств залізничного транспорту та підприємств, єдині майнові комплекси яких або пакети акцій (частки) в яких включено до планів малої або великої приватизації [13]. С. Бенедисюк досліджував відповідність мораторію на

звернення стягнення на майно державних підприємств вимогам законодавства про захист економічної конкуренції та надання державної допомоги суб'єктам господарювання [14]. Ж. Лук'яненко аналізувала відповідальність держави за борги приватних компаній [15]. А. Авторгов займався проблемами невиконання судових рішень [16]. П.Д. Гуйван досліджував право на справедливий суд.

Мета статті — обґрунтувати наукові підходи щодо оцінки відповідності приватизаційного мораторію, передбаченого п. 12 ч. 1 ст. 34 Закону України від 02.06.2016 № 1404-VIII «Про виконавче провадження», нормам Конституції України, законодавства про захист економічної конкуренції, Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та права стягувачів на справедливий суд у контексті вимог ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та ст. 1 Першого протоколу до Конвенції.

Результати дослідження. Відповідно до п. 9 ч. 2 ст. 129 Конституції України, ст. 18 Цивільного процесуального кодексу України, судові рішення, що набрали законної сили, обов'язкові для всіх органів державної влади і органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, посадових чи службових осіб та громадян і підлягають виконанню на всій території України.

Виконання судових рішень у цивільних справах є складовою права на справедливий суд та однією з процесуальних гарантій доступу до суду, що передбачено ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р.

Конституційний Суд України (далі КСУ) неодноразово наголошував, що виконання судового рішення є невід'ємною складовою права кожного на судовий захист і охоплює, зокрема, визначений у законі комплекс дій, спрямованих на захист і поновлення порушених прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб, суспільства, держави (абз. 3 п. 2 мотивувальної частини Рішення від 13.12.2012 № 18-рп/2012 [17]); невиконання судового рішення загрожує сутності права на справедливий розгляд судом (перше речення абз. 2 п. 3 мотивувальної частини Рішення від 25.04.2012 № 11-рп/2012 [18]); право на судовий захист є конституційною гарантією прав і свобод людини і громадянина, а обов'язкове виконання судових рішень — складовою права на справедливий судовий захист (абз. 5 пп. 2.1 п. 2 мотивувальної частини Рішення від 26.06.2013 № 5-рп/2013 [19]).

Аналізування ст. 3, 8, ч. 1, 2 ст. 55, ч. 1, 2 ст. 129¹ Конституції України у їх системному зв'язку та наведених юридичних позицій КСУ дає підстави стверджувати, що обов'язкове виконання судового рішення є необхідною умовою реалізації конституційного права кожного на судовий захист. Тому держава не може ухилятися від виконання свого позитивного обов'язку щодо забезпечення виконання судового рішення задля реального захисту та відновлення захищених судом прав і свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб, суспільства, держави. Позитивний обов'язок держави щодо забезпечення виконання судового рішення передбачає створення належних національних організаційно-правових механізмів реалізації права на виконання судового рішення, здатних гарантувати здійснення цього права та обов'язковість судових рішень, які набрали законної сили, що неможливо без їх повного та своєчасного виконання (абз. 8 пп. 2.1 п. 2 мотивувальної частини Рішення КСУ від 15.05.2019 № 2-р(II)/2019 [20]).

КСУ зазначає, що з принципу правовладдя та вимоги утвердження й забезпечення права особи на судовий захист в адміністративному судочинстві впливає обов'язок держави забезпечити також обов'язкове виконання судового рішення, ухваленого на користь особи, задля реального захисту та поновлення її прав, свобод, інтересів, що зазнали порушення внаслідок ухвалення рішень, учинення дій або бездіяльності органами публічної влади, їх посадовими і службовими особами. Невиконання державою цього обов'язку суперечить приписам п. 9 ч. 2 ст. 129, ч. 1, 2 ст. 129¹ Конституції України та призводить до порушення права особи на судовий захист, підриває дієвість адміністративного судочинства, а отже, є несумісним із принципом правовладдя, що його встановлено ч. 1 ст. 8 Конституції України (абз. 1, 2, 4 пп. 6.1 п. 6 мотивувальної частини рішення КСУ від 01.03.2023 № 2-р(II)/2023 [21]).

Для забезпечення виконання судового рішення держава має насамперед запровадити дієвий, а не ілюзорний юридичний механізм здійснення судового контролю за виконанням судового рішення, який дасть можливість особі, на користь якої ухвалено судове рішення, домогтися його виконання, щоб реально захистити й поновити права, свободи та інтереси, що зазнали порушення внаслідок ухвалення рішень, учинення дій або бездіяльності органами публічної

влади, їх посадовими і службовими особами (абз. 2, 3, 4 пп. 6.2 п. 6 мотивувальної частини рішення КСУ від 01.03.2023 № 2-р(II)/2023).

КСУ в абз. 12 пп. 2.1 п. 2 мотивувальної частини Рішення від 15.05.2019 № 2-р(II)/2019 наголосив, що визначений у законі порядок забезпечення державою виконання судового рішення має відповідати принципам верховенства права та справедливості, гарантувати конституційне право на судовий захист; невиконання державою позитивного обов'язку щодо забезпечення функціонування запровадженої нею системи виконання судових рішень призводить до обмеження конституційного права на судовий захист та нівелює його сутність.

ЄСПЛ неодноразово зазначав, що стадія виконання судового рішення є частиною правосуддя (рішення у справах «Півень проти України» (заява № 56849/00) від 29.06.2004 та «Горнсбі проти Греції» від 19.03.1997) [22, 23].

У рішенні ЄСПЛ від 20.07.2004 у справі «Шмалько проти України» (заява № 60750/00) зазначено, що для цілей ст. 6 Конвенції виконання рішення, ухваленого будь-яким судом, має розцінюватися як складова частина «судового розгляду» [24]. Право на виконання судового рішення є складовою права на судовий захист, передбаченого ст. 6 Конвенції, для цілей якої виконання рішення, ухваленого будь-яким судом, має розцінюватися як складова частина судового розгляду (п. 43).

У рішенні від 17.05.2005 у справі «Чізов проти України» (заява № 6962/02) ЄСПЛ зазначив, що позитивним обов'язком держави є організація системи виконання рішень у такий спосіб, щоб переконатися, що неналежне зволікання відсутнє та що система ефективна і законодавчо, і практично, а нездатність державних органів ужити необхідних заходів для виконання рішення позбавляє гарантії, передбаченої п. 1 ст. 6 Конвенції [25].

ЄСПЛ також наголошував, що виконання судового рішення не можна перешкоджати, відмовляти у виконанні або надмірно його затримувати.

У справі «Фуклев проти України» (рішення від 07.06.2005) [26] ЄСПЛ вказав, що держава зобов'язана організувати систему виконання судових рішень, яка буде ефективною як у законодавстві, так і на практиці.

Стосовно національних систем правового захисту з дотримання ст. 13 Конвенції, то ЄСПЛ неодноразово вказував, що для того, аби бути

ефективним, національний засіб юридичного захисту має бути: незалежним від будь-якої дискреційної дії державних органів і доступним для тих, кого він стосується (рішення ЄСПЛ від 06.09.2005 у справі «Гурепка проти України», заява № 61406/00, § 59 [27]); ефективним як у законі, так і на практиці, зокрема в тому розумінні, щоб його використання не було ускладнене діями або неоглядом органів влади відповідної держави (рішення ЄСПЛ від 05.04.2005 у справі «Афанасьєв проти України», заява № 38722/02, § 75 [28]); спроможним запобігти виникненню або продовженню стверджуваного порушення чи надати належне відшкодування за будь-яке порушення, яке відбулося (рішення ЄСПЛ від 16.08.2013 у справі «Гарнага проти України», заява № 20390/07, § 29 [29]).

Аналізування рішень ЄСПЛ у справах «Алпатов та інші проти України» (заява № 7321/05 та 107 інших заяв [30]), «Робота та інші проти України» [31], «Варава та інші проти України» (заява № 12405/06 та 118 інших заяв [32]), «ПМП “Фея” та інші проти України» [33] свідчить, що правосуддя не може вважатися здійсненим доти, доки не виконане судове рішення; виконання судового рішення як завершальна стадія судового процесу за своєю юридичною природою є ключовою стадією правосуддя.

Право на справедливий судовий розгляд є комплексним поняттям, що характеризується складністю та взаємопов'язаністю його елементів. Відповідно до Конституції України судові рішення є обов'язковими до виконання; обов'язковість рішень суду є однією з основних засад судочинства, яка гарантує ефективне здійснення правосуддя, виконання всіма суб'єктами правовідносин приписів, викладених у рішеннях суду, що набрали законної сили, утверджує авторитет держави як правової (п. 4 мотивувальної частини Рішення КСУ від 30.06.2009 № 16-рп/2009) [34].

КСУ зазначив, що забезпечення державою виконання судового рішення як невід'ємної складової права кожного на судовий захист закладено на конституційному рівні у зв'язку із внесенням Законом України від 02.06.2016 № 1401-VIII «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» [35] змін до Конституції України, доповненням її ст. 129¹ частиною другою, якою передбачено, що держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку.

КСУ наголосив, що визначений у законі порядок забезпечення державою виконання судо-

вого рішення має відповідати принципам верховенства права та справедливості, гарантувати конституційне право на судовий захист; невиконання державою позитивного обов'язку щодо забезпечення функціонування запровадженої нею системи виконання судових рішень призводить до обмеження конституційного права на судовий захист та нівелює його сутність. Ефективний доступ до суду передбачає право на те, щоб рішення суду було виконане без невиправданих затримок; держава та її органи відповідальні за повне і своєчасне виконання судових рішень, які постановлені проти них (абз. 5, 11, 12 пп. 2.1 п. 2 рішення КСУ від 15.05.2019 № 2-р(П)/2019).

Отже, обов'язковість виконання судового рішення є важливою складовою права особи на справедливий суд, що гарантоване ст. 6 Конвенції, та однією з основних засад судочинства, визначених ст. 129 і 129¹ Конституції України.

Спеціальним законом, який визначає порядок виконання рішень судів у разі невиконання їх у добровільному порядку, є Закон України «Про виконавче провадження». Згідно зі ст. 1 цього Закону виконавче провадження як завершальна стадія судового провадження і примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) — це сукупність дій визначених у цьому Законі органів і осіб, що спрямовані на примусове виконання рішень і проводяться на підставах, у межах повноважень та у спосіб, встановлених Конституцією України, цим Законом, іншими законами та нормативно-правовими актами, ухваленими відповідно до цього Закону, а також рішеннями, які згідно з Законом підлягають примусовому виконанню. Отже, виконавче провадження є складовою судочинства.

Положеннями ст. 2 Закону України «Про виконавче провадження» передбачено, що виконавче провадження здійснюється з дотриманням засад верховенства права, обов'язковості виконання рішень, законності.

Згідно зі ст. 19 Конституції України та ст. 1 Закону України «Про виконавче провадження» виконавець (державний або приватний) повинен вчиняти виконавчі дії не лише з дотриманням Закону «Про виконавче провадження», а й відповідно до Конституції України та інших законів, обов'язкових під час вчинення ним тих чи інших виконавчих дій, що є гарантією належного виконання виконавцем своїх обов'язків і

недопущення порушення прав сторін виконавчого провадження.

Однак ст. 18 Закону України «Про виконавче провадження» визначено, що виконавець зобов'язаний вживати передбачених цим Законом заходів щодо примусового виконання рішень, неупереджено, ефективно, своєчасно і в повному обсязі вчиняти виконавчі дії.

Підстави зупинення вчинення виконавчих дій визначено ст. 34 цього Закону. Зокрема, згідно з п. 12 ч. 1 виконавець зупиняє вчинення виконавчих дій у разі включення єдиного майнового комплексу боржника — державного або комунального підприємства, пакета акцій (часток) у розмірі більше 50 % статутного капіталу боржника, господарського товариства — до переліку об'єктів малої або великої приватизації, що підлягають приватизації.

Зупинення виконавчого провадження — це припинення вчинення виконавчих дій, обумовлене обставинами, що перешкоджають їх вчиненню, передбаченими у нормах наведеного вище Закону, які не можуть бути усунуті виконавцем та учасниками виконавчого провадження, протягом певного проміжку часу доки існують обставини, якими обумовлено зупинення виконавчого провадження.

Відповідно до ч. 5 ст. 35 зазначеного Закону після усунення обставин, що стали підставою для зупинення вчинення виконавчих дій, виконавець не пізніше наступного робочого дня з моменту, коли йому стало про це відомо, зобов'язаний продовжити примусове виконання рішення у порядку, встановленому цим Законом, про що виносить відповідну постанову. У ч. 7 ст. 35 наведено, що у випадку, передбаченому п. 12 ч. 1 ст. 34, виконавець зупиняє вчинення виконавчих дій до закінчення однорічного строку з дня завершення приватизації або до припинення приватизації відповідного об'єкта приватизації.

Згідно з п. 23 ч. 1 ст. 1 Закону України від 18.01.2018 № 2269-VIII «Про приватизацію державного та комунального майна» припинення приватизації — це рішення органу приватизації щодо припинення вчинення будь-яких дій, спрямованих на приватизацію (продаж) об'єкта приватизації [36]. Відповідно до ч. 6 ст. 12 цього Закону органи приватизації припиняють приватизацію об'єкта приватизації у разі:

- включення об'єкта приватизації до переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації;

- виключення за рішенням Кабінету Міністрів України об'єкта великої приватизації з переліку об'єктів великої приватизації державної власності, що підлягають приватизації;

- ухвалення представницьким органом місцевого самоврядування рішення щодо скасування рішення про приватизацію відповідного об'єкта комунальної власності;

- ухвалення Кабінетом Міністрів України рішення про припинення приватизації об'єкта малої приватизації державної власності;

- якщо об'єкт малої приватизації, крім єдиного майнового комплексу або пакета акцій (часток) господарського товариства, не продано в порядку, передбаченому ч. 8—11 ст. 15 цього Закону;

- ухвалення державним органом приватизації рішення про звернення до господарського суду із заявою щодо відкриття провадження у справі про банкрутство щодо відповідного об'єкта;

- єдиний майновий комплекс державного підприємства або пакет акцій (часток) господарського товариства, у статутному капіталі якого більше 50 % акцій (часток) належать державі, не продано в порядку, передбаченому ч. 8—11 ст. 15 цього Закону. Це стосується тільки об'єктів малої приватизації.

Основними вадами приватизаційного мораторію, передбаченого п. 12 ч. 1 ст. 34 Закону України «Про виконавче провадження», можна визначити наведені нижче.

1. *Повне унеможливлення виконання судових рішень.* Відповідно до висновків Верховного Суду зупинення вчинення виконавчих дій на час приватизації боржника є обмеженням, метою якого є забезпечення суспільного інтересу в контролі за реалізацією певного державного майна задля прискорення його господарської діяльності під управлінням ефективного приватного власника. Водночас стягувач не позбавлений можливості отримати виконання судового рішення тоді, коли приватизація завершиться (постанова Великої Палати Верховного Суду від 07.12.2022 у справі № 908/1525/16 (провадження № 12-65гс21) [37], постанова Верховного Суду від 15.05.2024 у справі № 906/136/23 [38] та ін.).

Пункт 12 ч. 1 ст. 34 Закону України «Про виконавче провадження» поширюється на все майно боржника і фактично звільняє державне або комунальне підприємство, господарські товариства з часткою держави 50 % і більше від виконання судових рішень, у разі включення єди-

ного майнового комплексу або пакета акцій (часток) до планів приватизації. Ця норма закону не дає можливості кредиторам задовільнити вимоги за рахунок грошових коштів та їх еквівалентів, оборотних активів, майна, яке не використовується у виробничій діяльності, майна боржника, яке перебуває у третіх осіб.

У випадку первинної приватизації об'єктом приватизації є єдиний майновий комплекс державного або комунального підприємства, вторинної — пакет акцій (частка) держави у статутному капіталі господарського товариства.

Єдиний майновий комплекс — це усі види майна, що сукупно забезпечують господарську діяльність суб'єкта господарювання, зокрема будівлі, споруди, устаткування, інвентар, сировина, продукція, права вимоги, борги, а також право на торговельну марку або інше позначення та інші права, включно з правом на земельні ділянки, серед них і цілісний майновий комплекс (ст. 1 Закону України від 11.01.2001 № 2210-III «Про захист економічної конкуренції» [39]).

Будь-яке підприємство володіє єдиним майновим комплексом, що поділяється на дві групи елементів — матеріальні і нематеріальні активи. Матеріальні, тобто майнові елементи, охоплюють такі активи, як земельні ділянки, будівлі, споруди, устаткування, сировину. Нематеріальні елементи об'єднують права та обов'язки, що виникають під час укладення різних договорів, виняткові права на об'єкти промислової власності, а також право на торговельну марку або інше позначення та інші права.

Відповідно до ч. 2 ст. 191 Цивільного кодексу України до складу підприємства, як єдиного майнового комплексу, входять усі види майна, призначені для його діяльності, зокрема земельні ділянки, будівлі, споруди, устаткування, інвентар, сировину, продукцію, права вимоги, борги, а також право на торговельну марку або інше позначення та інші права, якщо інше не встановлено договором або законом [40].

На цілісний майновий комплекс поширюється режим складної речі, визначений нормами ст. 188 Цивільного кодексу України, відповідно до якої, якщо кілька речей утворюють єдине ціле, що дає змогу використовувати його за призначенням, вони вважаються однією річчю (складна річ). За Національним стандартом № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 № 1440, передбачено, що ціліс-

ний майновий комплекс — це об'єкти, сукупність активів яких дає змогу провадити певну господарську діяльність; цілісними майновими комплексами є підприємства, а також їхні структурні підрозділи (цехи, виробництва, дільниці тощо), які можуть бути виділені в установленому порядку в самостійні об'єкти з подальшим складанням відповідного балансу і можуть бути зареєстровані як самостійні суб'єкти господарської діяльності [41].

До цілісного майнового комплексу не належать грошові кошти, які є оборотними активами, самостійним об'єктом цивільних прав, щодо якого можуть вчинятися юридично значущі дії (ст. 177 Цивільного кодексу України).

Закон України «Про приватизацію державного та комунального майна» не встановлює жодних обмежень у використанні основних та оборотних засобів, зокрема після проведення оцінювання єдиного майнового комплексу об'єкта приватизації.

Суспільний інтерес у разі приватизації єдиного майнового комплексу державного або комунального підприємства може полягати у збереженні цілісного майнового комплексу як сукупності основних фондів, які використовуються в господарській діяльності, щоб не допустити зупинення / переривання діяльності суб'єкта господарювання або їх відчуження у неприватизаційний спосіб. Однак така мета не може бути виправдана у частині оборотних засобів, зокрема грошових коштів.

У випадку вторинної приватизації, а саме включенні до об'єктів малої або великої приватизації пакетів акцій (часток) у статутному капіталі господарського товариства, суспільний інтерес у «збереженні в державній власності певного майна» шляхом зупинення вчинення виконавчих дій відсутній, оскільки держава не є власником цілісного (єдиного) майнового комплексу господарського товариства з державною часткою. Держава є власником акцій (частки у статутному капіталі).

Так, єдиний майновий комплекс ПАТ «Центр-енерго» було приватизовано 30 років назад, 1995 р. У державній власності залишився пакет акцій 78,289 %. Рештою акцій (21,711 %) володіють приватні інвестори. Єдиний майновий комплекс належить товариству на праві приватної власності.

Відповідно до ст. 52, 53 Закону України «Про виконавче провадження» передбачена черго-

вість звернення стягнення на майно боржника. Виконавець спочатку звертає стягнення на кошти / електронні гроші боржника і лише у разі їх відсутності або недостатності — на інше майно, що належить боржникові, яке перебуває у нього або у третіх осіб. Кредитори у виконавчих провадженнях, боржником в яких є ПАТ «Центр-енерго», можуть звернути стягнення тільки на грошові кошти та майно власне товариства; на державне майно (пакет акцій 78,289 % ПАТ «Центр-енерго», що включений до планів приватизації) вони звернути стягнення не можуть. Це спростовує обмеження звернення стягнення на грошові кошти та оборотні активи боржника, єдиний майновий комплекс або пакет акцій (часток) якого включено до об'єктів приватизації.

2. *Відсутність визначеного законом строку зупинення вчинення виконавчих дій, що зумовлює недотримання критерію «тимчасовість».* Послідовність і строки вчинення дій у процесі приватизації визначені Законом України «Про приватизацію державного і комунального майна». Перелік об'єктів великої приватизації державної власності, що підлягають приватизації, затверджений Кабінетом Міністрів України за поданням Фонду державного майна України.

Рішення про приватизацію об'єкта, який включений до переліку об'єктів державної власності, що підлягають приватизації, ухвалюється державними органами приватизації виданням наказу, але не пізніше 30 днів з дня включення до переліку об'єктів, що підлягають приватизації (ч. 1 ст. 12 Закону України «Про приватизацію державного та комунального майна»).

Відповідно до ч. 1 ст. 19 Закону України «Про приватизацію державного та комунального майна» умови продажу та стартові ціни об'єктів великої приватизації державної власності на аукціонах, передбачених цією статтею, затверджено Кабінетом Міністрів України. До проведення першого аукціону з продажу об'єкта великої приватизації Кабінет Міністрів України одночасно затверджує стартові ціни та умови продажу об'єкта великої приватизації на аукціонах, передбачених ч. 16 цієї статті.

Згідно з ч. 6 ст. 19 цього Закону для продажу об'єктів великої приватизації державними органами приватизації, органом місцевого самоврядування протягом 10 робочих днів з дня ухвалення рішення про приватизацію об'єкта скликається аукціонна комісія, діяльність якої регулюється Положенням, затвердженим Фон-

дом державного майна України та органом місцевого самоврядування. Аукціонна комісія розробляє умови продажу.

В абз. 4 ч. 6 ст. 19 Закону України «Про приватизацію державного та комунального майна» наголошено, що після затвердження умов продажу органи приватизації не пізніше як через 10 робочих днів публікують інформаційне повідомлення про приватизацію об'єкта великої приватизації на офіційному вебсайті Фонду державного майна України або органу місцевого самоврядування та в електронній торговій системі.

Відповідно до абз. 8 ч. 6 ст. 19 зазначеного Закону аукціон з продажу об'єктів великої приватизації проводить організатор аукціону не раніше ніж через 60, але не пізніше ніж через 90 днів після опублікування інформаційного повідомлення про приватизацію об'єкта приватизації. Усі аукціони великої приватизації відображено на вебсайті Національної електронної біржі у розділі «Велика приватизація».

Отже, Закон України «Про приватизацію державного та комунального майна» чітко передбачає строки виконання окремих етапів приватизації, однак не містить загального строку проведення приватизації, що обумовлює по суті безстрокову процедуру приватизації та, як наслідок — безстрокове зупинення вчинення виконавчих дій у виконавчих провадженнях. Для порівняння, відповідно до ч. 5 ст. 12 Закону України «Про приватизацію державного майна» із змінами Закону від 13.01.2012 № 4336-VI (втратив чинність) строк проведення приватизації об'єкта не повинен був перевищувати двох років з моменту ухвалення рішення про його приватизацію.

Держава діє як регулятор (орган законодавчої влади), орган приватизації (орган виконавчої влади) і власник майна (пакета акцій), що порушує принцип поділу влади (ст. 6 Конституції України). За таких умов вона не зацікавлена у дотриманні розумних строків приватизації, оскільки має можливість втручання у процедуру примусового виконання судових рішень (мораторій), що є складовою судочинства, і водночас вилучати весь прибуток підприємства та безперешкодно отримувати виконання всіх зобов'язань на власну користь завдяки адміністративному та корпоративному контролю.

КСУ вважає, що принцип поділу влади (ст. 6 Конституції України), очевидно, зазнає порушення, якщо законодавчий орган своїм актом

тимчасово зупиняє виконання остаточних судових рішень (абз. 7 пп. 5.1 п. 5 мотивувальної частини Рішення від 28.08.2020 № 10-р/2020 [42]).

КСУ не вбачав у законі про мораторій загрози для прав людини та дійшов висновку, що він відповідає Конституції (рішення від 10.06.2003 № 11-рп/2003), оскільки не порушує конституційної вимоги обов'язковості судових рішень. Рішення судів про примусове відчуження майна підприємств, затверджені до і після ухвалення закону, ним не скасовуються, вони залишаються чинними, а їх виконання призупиняється до вдосконалення механізму примусової реалізації майна. Тобто законом встановлюється подовжений на цей (невизначений) період строк їх виконання [15].

Аналогічний підхід простежується у практиці Верховного Суду. Відповідно до висновків Великої Палати Верховного Суду, викладених у постанові від 07.12.2022 у справі № 908/1525/16, стягувач не позбавлений можливості отримати виконання судового рішення тоді, коли приватизація завершиться. Подібний підхід застосовано також у постановках Верховного Суду від 15.05.2024 у справі № 906/136/23, від 22.03.2024 у справі № 910/17385/19, від 24.05.2023 у справі № 904/11045/15, від 17.01.2023 у справі № 904/1182/2, від 07.11.2025 у справі № 911/553/22, від 17.11.2025 у справі № 911/2316/23.

Однак у пізніших рішеннях КСУ зазначає, що зупинення виконавчого провадження та заходів примусового виконання судових рішень полягає у відтермінуванні виконання судового рішення на певний строк, має відповідати принципу верховенства права та здійснюватися у випадках і на підставі, визначених законом (абз. 3, 5 п. 2 мотивувальної частини Рішення КСУ від 13.12.2012 № 18-рп/2012).

ЄСПЛ у рішенні від 26.04.2005 у справі «Соккур проти України» (заява № 29439/02) за результатами аналізування Закону України «Про введення мораторію на примусову реалізацію майна» зазначив, що цей Закон спрямований на захист інтересів держави під час реалізації майна, яке належить підприємствам, у статутних фондах яких частка держави становить не менше 25 % [43]. Мораторій на виконання рішень щодо заборгованостей запроваджений до вдосконалення механізму примусової реалізації майна таких підприємств. Проте жодних строків дії цього мораторію не було встановлено. Застосування положень цього Закону позбав-

ляє положення § 1 ст. 6 Конвенції усього практичного ефекту (див. пп.18, 36 цього рішення).

Строк виконання судового рішення, який на думку ЄСПЛ є сумісним з гарантіями права на справедливий суд, визначеними ст. 6 Конвенції, і таким, що не порушує права на суд щодо виконання судового рішення та на вільне володіння своїм майном, не повинен складати або перевищувати 1 рік та 4 місяців. Такого висновку можна дійти, проаналізувавши рішення ЄСПЛ. Так, у п. 53 рішення у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» Суд підкреслив, що, оцінюючи обґрунтованість затримки у виконанні судового рішення, слід належно враховувати те, що затримка, яка становила 1 рік і 4 місяці, у виплаті грошової компенсації, призначеної судовим рішенням, винесеним проти державного органу, є надмірною (рішення у справі «Зубко та інші проти України», заяви № 3955/04, 5622/04, 8538/04, 11418/04, п. 70 [44]). На нашу думку, розумний строк затримки виконання судового рішення не повинен перевищувати 6 місяців.

За 13 років, відколи держава вперше включила державний пакет акцій у ПАТ «Центренерго» до планів приватизації, державні органи приватизації так і не спромоглися реалізувати план вторинної приватизації — конкурентного продажу державного пакета акцій на аукціоні (розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.02.2013 № 96-р [45]). Упродовж 2022—2025 рр. жодних дій з реалізації плану приватизації не вчинялось, водночас державний пакет акцій у ПАТ «Центренерго» продовжує перебувати у переліку об'єктів великої приватизації (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.01.2019 №36-р «Про затвердження переліку об'єктів великої приватизації державної власності» [46]), що виключає можливість поновлення вчинення виконавчих дій. Період зупинення вчинення виконавчих дій на сьогодні перевищує вже 4 роки, тобто є надмірним у розумінні ЄСПЛ.

Зупинення вчинення виконавчих дій — це тимчасове припинення примусових дій, спрямованих на виконання судових рішень.

Бездіяльність державних органів щодо приватизації або ухвалення рішення щодо припинення приватизації не може бути підставою для тривалого невиконання судового рішення. Припинення вчинення державою в особі уповноважених органів будь-яких дій щодо прива-

тизації впродовж розумного строку (6 місяців) має бути безумовною підставою поновлення вчинення виконавчих дій, оскільки саме на державу в особі уповноважених органів покладено як обов'язок щодо своєчасного та повного вчинення дій, визначених Законом «Про приватизацію державного та комунального майна», так і щодо забезпечення повного та своєчасного виконання судових рішень. Однак ні ч. 6 ст. 12 Закону України «Про приватизацію державного та комунального майна», ні ч. 7 ст. 35 Закону України «Про виконавче провадження» такої підстави не передбачають.

3. *Непропорційне втручання у право власності та відсутність компенсації за тривалу затримку виконання судових рішень.* З моменту звернення в належний спосіб до органів виконавчої служби із заявою про відкриття виконавчого провадження стягувач має право розраховувати, що компетентний орган здійснить усі можливі заходи для виконання постановленого судового рішення, яке набрало законної сили.

У розумінні ст. 1 Першого протоколу до Конвенції власністю вважаються кошти, присуджені зацікавленій особі відповідно до остаточного й обов'язкового рішення суду. ЄСПЛ констатує порушення ст. 1 Першого протоколу до Конвенції у разі тривалої невиконання заборгованостей, які присуджені остаточним рішенням суду, що набуло законної сили. Брак коштів не є виправданням для держави у разі невиконання нею рішення суду або значних затримок у виконанні такого рішення, адже у такому випадку порушується справедливий баланс між загальним інтересом та правом заявника на повагу до його майна (рішення ЄСПЛ у справах «Безуглий проти України» від 22.12.2005 [47], «Абрамов проти України» від 10.07.2008 [48], «Баландіна проти України» від 06.12.2007 [49], «Батрак проти України» від 18.06.2009 [50], «Сук проти України» від 10.03.2011 [51] та ін.). ЄСПЛ констатував, що суми компенсації, які належали до виплати заявникам за відповідними судовими рішеннями, слід вважати майном у розумінні ст. 1 Першого протоколу до Конвенції. Позбавлення заявників протягом тривалого часу можливості скористатися коштами, на які вони мали право, є порушенням права заявників на мирне володіння своїм майном.

КСУ у рішенні від 06.06.2019 № 3-р/2019 [52] посправив на рішення ЄСПЛ у справі *Stummer v. Austria* від 07.07.2011: «Стаття 1 Першого про-

токолу до Конвенції також вимагає, щоб будь-яке втручання було визнано пропорційним переслідуючій меті. Отже, втручання повинно забезпечити “справедливий баланс” між вимогами загального інтересу суспільства та вимогами захисту основоположних прав особи. Потреби у справедливому балансі не буде досягнуто, якщо індивідуальний та надмірний тягар покладено на особу, якої це стосується».

Заборона на рівні закону вчиняти виконавчі дії та стягувати майно з тих чи інших боржників є формою експропріації, яка вимагає від держави сплати відповідної компенсації постраждалій стороні.

Закон України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» визначає, що у разі невиконання рішення суду про стягнення коштів з державного підприємства або юридичної особи протягом 6 місяців із дня винесення постанови про відкриття виконавчого провадження його виконання здійснюється за рахунок коштів, передбачених за бюджетною програмою для забезпечення виконання рішень суду (ч. 2 ст. 4). Однак Верховний Суд зазначив у п. 59 постанови Великої Палати Верховного Суду від 07.12.2022 у справі № 908/1525/16, що у випадку включення державного підприємства до переліку об'єктів, що підлягають приватизації, на таку юридичну особу не поширюються гарантії виконання судового рішення державою, визначені ч. 2 ст. 4 Закону «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень».

Відповідальність держави за порушення гарантії розумного строку виконання рішення суду (п. 1 ст. 6 Конвенції) існує на наднаціональному рівні, що не може вважатись належним виконанням позитивного обов'язку та гарантією виконання судових рішень в Україні. Запроваджуючи мораторії, законодавець мусить чітко визначати, як держава, засновники чи учасники підприємств-боржників повинні відповідати за зобов'язаннями цих підприємств перед їх кредиторами у період дії мораторію. Закони, якими запроваджуються мораторії, відповідного механізму не містять [14].

Запровадження мораторіїв шкідливе і для самих підприємств, оскільки зумовлює збільшення розміру заборгованості та відсутність стимулу шукати способи виконання зобов'язань (мирові угоди, розстрочка або відстрочка виконання судового рішення, зарахування зустрічних однорідних вимог тощо).

4. Дискримінаційний характер, порушення принципу забезпечення рівності захисту всіх форм власності, оскільки діють різні правила щодо примусового виконання майнових зобов'язань, зокрема встановлених у судових рішеннях, залежно від форми власності боржника чи галузевої належності.

Приватизація єдиного майнового комплексу ДП «Центренерго» була проведена 1995 р. Наказом Міністерства енергетики та електрифікації України від 31.08.1995 № 174 затверджено акт оцінювання цілісного майнового комплексу ДП «Центренерго» та на його базі створено Державну акціонерну енергогенеруючу компанію «Центренерго». У подальшому у власності держави залишився пакет акцій 78,289 % у статутному капіталі ПАТ «Центренерго». Решту акцій ПАТ «Центренерго» (21,711 %) було відчужено на користь юридичних та фізичних осіб. Усі акції є простими іменними. Відповідно до п. 1.4 Статуту ПАТ «Центренерго» є юридичною особою приватного права [53]. Майно Товариства належить йому на праві приватної власності. Товариство здійснює свою діяльність на основі власного майна та/або майна, що знаходиться у користуванні Товариства (розд. 9 Статуту).

Державним пакетом акцій у статутному капіталі ПАТ «Центренерго» керує Фонд державного майна України, який забезпечує вирішальний вплив (контроль) над ПАТ «Центренерго» і одночасно є органом приватизації (п. 20 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про приватизацію державного і комунального майна»).

Включення до підстав зупинення вчинення виконавчих дій за п. 12 ч. 1 ст. 34 Закону України «Про виконавче провадження» не тільки об'єктів первинної приватизації (цілісних майнових комплексів державних підприємств, окремого майна, що не увійшло до статутного капіталу господарських товариств, об'єктів незавершеного будівництва та соціально-культурного призначення), а й вторинної приватизації (пакетів акцій / часток у розмірі більше 50 % статутного капіталу боржника — вже корпоративізованого і приватизованого підприємства — господарського товариства, яке є суб'єктом права приватної власності), порушує баланс прав та інтересів держави й приватних інвесторів (власників одного типу та класу акцій) та призводить до обмеження права приватного інвестора, зокрема на отримання дивідендів, вихід із товариства у процедурі обов'язкового викупу

акцій товариством, поки держава не реалізує свого права на продаж державного пакета акцій на аукціоні та ще одного року з дня його завершення або не ухвалить рішення про припинення приватизації. Наведене створює для держави привілейовані умови реалізації корпоративних прав та права власності на акції порівняно з іншими акціонерами — приватними фізичними та юридичними особами, а отже, є дискримінаційним (суперечить ч. 4 ст. 13 Конституції України).

У Доповіді «Верховенство права» Європейської комісії «За демократію через право» (Венеційська комісія), схвалений на 86-му пленарному засіданні, визначено, що обов'язковими елементами верховенства права є, зокрема, заборона дискримінації та рівність перед законом (п. 41), а також зазначено, що будь-який необґрунтований неоднаковий підхід за законом заборонений і всі особи мають гарантований рівний та ефективний захист від дискримінації за будь-якою ознакою (п. 64) [54].

Правова сутність ст. 13 і 41 Конституції України полягає у проголошенні рівних можливостей володіння, користування і розпорядження власністю та гарантіях держави щодо забезпечення захисту цих прав (абз. 13 пп. 3.1 п. 3 мотивувальної частини рішення КСУ від 12.02.2002 № 3-рп/2002 [55]); правовий статус суб'єктів права різних форм власності ґрунтується на єдиних конституційних принципах; разом із тим правовий статус кожного з них має особливості, що й характеризують того чи іншого суб'єкта права власності як такого; держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності як у тому, що є загальним для них, так і в його особливостях відповідно до законів, дія яких на них поширюється (абз. 3 пп. 3.3 п. 3 мотивувальної частини рішення КСУ від 10.06.2003 № 11-рп/2003 [56]).

Конституція України прямо встановлює заборону протиправного позбавлення власника права власності (ч. 4 ст. 41); непорушність цього права означає передусім невтручання будь-кого у здійснення власником своїх прав щодо володіння, користування та розпорядження майном, заборону будь-яких порушень прав власника щодо його майна всупереч інтересам власника та його волі (абз. 2 п. 5 мотивувальної частини рішення КСУ від 11.11.2004 № 16-рп/2004 [57]).

ЄСПЛ визнає, що акції компанії безсумнівно мають економічну цінність та становлять «май-

но» у розумінні ст. 1 Першого протоколу (§ 91 рішення від 25.07.2002 у справі «Совтрансавто-Холдинг проти України» (заява № 48553/99) [58]); акції компанії є комплексною річчю; це засвідчує, що власник володіє акцією компанії разом із відповідними правами (§ 60 рішення ЄСПЛ від 07.11.2002 у справі *Olczak v. Poland* (заява № 30417/96) [59]).

КСУ зазначає, що на право власника частки у статутному капіталі господарської організації на участь в її управлінні, яке є складовою корпоративного права, поширюються гарантії, передбачені ч. 4 ст. 13, ст. 41 Основного Закону України. Захищеність вказаного права на конституційному рівні означає, що втручання у таке право допускається в окремих випадках з метою суспільної необхідності, винятково на підставі закону та з дотриманням засад справедливості, пропорційності (абз. 6 пп. 4.1 п. 4 мотивувальної частини рішення КСУ від 22.07.2020 № 8-р(І)/2020 [60]).

Перевагою, у розумінні ст. 107 (1) Договору про функціонування ЄС, є будь-яка економічна вигода, яку підприємство не могло отримати за звичайних ринкових умов, тобто за відсутності державного втручання [61]. С. Бенедисюк зазначає, що мораторії на звернення стягнення на майно державних підприємств, які послідовно вводилися на рівні законів протягом останніх десятиліть, не відповідають принципам рівності всіх суб'єктів господарювання, передбачених у Конституції України, принципам забезпечення рівних умов та прозорості конкуренції, оскільки одні суб'єкти господарювання за допомогою мораторіїв поставлені в істотно кращий стан, як порівняти з їх конкурентами. Мораторії не відповідають вимогам щодо гармонізації законодавства у сфері захисту економічної конкуренції та надання державної допомоги з правилами та правозастосовною практикою ЄС, положенням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, ратифікованою 16.09.2014 [62]; суперечать як економічним інтересам власне підприємств та їх контрагентів, так і економічним інтересам держави, і можуть бути тлумачені як прихована форма державної допомоги, що створює конкуренцію [14].

5. Ускладнена процедура судового контролю за виконанням судових рішень, якщо боржником є підприємство щодо якого діє мораторій. Частина 4 ст. 345¹ Господарського процесуального кодексу України не перешкоджає у встанов-

ленні судового контролю за виконанням судових рішень на стадії зупинення вчинення виконавчих дій [63]. Суди встановлено судовий контроль у багатьох справах, у яких боржниками є державні підприємства та господарські товариства, виконавчі дії щодо примусового виконання судових рішень щодо яких зупинено (ПАТ «Центрэнерго», АТ «Укрнафта», ДП «Регіональні електричні мережі»). Однак у справах № 911/975/21, 911/1485/22, 910/14200/22 суди відмовили у встановленні судового контролю, посилаючись на зупинення державним виконавцем вчинення виконавчих дій, що, на думку суду, унеможливило виконання судового рішення. Така позиція є хибною. Подання звіту боржником або його керівником про виконання судового рішення є формою контролю (судового) за виконанням судових рішень, які повинні виконуватись передусім добровільно боржником, а не стадією виконавчого провадження. В ухвалі Господарського суду Київської області від 05.08.2025 у справі № 911/2861/22 Суд вказав, якщо виконавче провадження не ведеться, а заборгованість залишається, саме зобов'язання подати звіт дозволяє зберігати контроль за ситуацією [64]. Це особливо важливо у випадках, коли боржник ніяк не діє. Подання звіту дасть можливість оцінити наявність / відсутність добровільного виконання судового рішення та перспективи його виконання у майбутньому.

6. Законодавчі обмеження щодо можливості приватних виконавців виконувати судові рішення, боржниками за якими є державні підприємства або господарські товариства, частка держави у статутному капіталі яких перевищує 25 % (п. 2, 3 ч. 2 ст. 5 Закону України «Про виконавче провадження»), не відповідають принципам рівності всіх суб'єктів господарювання, передбачених у Конституції України, принципам забезпечення рівних умов та прозорості конкуренції.

7. Ризик покладання відповідальності за невиконання судових рішень на державу (платників податків), а не боржника. Оскільки держава встановила обмеження або заборони для примусового виконання судового рішення, вона сама й відповідає за борги тих підприємств, незалежно від форми власності, які підпадають під дію мораторіїв. Виплати на виконання рішень ЄСПЛ за позовами проти України, які ґрунтуються на чинних мораторіях, фінансуються з державного бюджету.

Відповідно до практики ЄСПЛ позитивний обов'язок держав щодо забезпечення виконання рішень національних судів за результатами спору між двома приватними суб'єктами забезпечується організацією ефективного примусового виконання, тобто через діяльність Державної виконавчої служби та приватних виконавців. Однак у випадку, коли боржником за рішенням національного суду є державний орган, установа, організація публічного права чи державне підприємство, держава несе відповідальність і за сплату боргу або виконання відповідного зобов'язання.

Держава несе відповідальність, якщо у результаті ухвалення акта національного законодавства порушуються права і свободи за Конвенцією (п. 49 рішення ЄСПЛ від 13.08.1981 у справі *Young, James and Webster v. the United Kingdom* [66]). Суд вважає, що у цьому випадку підприємство-боржник, без сумніву, є (має сприйматись) державним підприємством у розумінні ст. 1 Закону України «Про введення мораторію на примусову реалізацію майна». Як таке, воно підпадає під дію мораторію, який перешкоджає накладенню арешту та продажу майна підприємства. Отже, цим підтверджується відповідальність держави-відповідача за будь-яке порушення Конвенції, яке з цього випливає (рішення у п. 18, 20 справи «Соловйова проти України» від 13.12.2005 (заява № 32547/03) [67]; п. 54 справи «Юрій Миколайович Іванов проти України»).

У рішеннях у справах «Кришчук проти України» від 19.02.2009 (заява № 1811/06) [68], «Кущенко проти України» від 10.12.2009 (заява № 41936/05) [69] ЄСПЛ поширив свою позицію про відповідальність держави за виконання рішень, боржниками за якими є підприємства, щодо яких встановлено мораторій відповідно до Закону України «Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу».

Крім того, п. 12 ч. 1 ст. 34 Закону України «Про виконавче провадження» передбачає значні корупційні ризики, оскільки посадові особи боржників вибірково виконують зобов'язання та судові рішення, витрачають кошти на власний розсуд (розміщують на депозитах, купують криптовалюту, проводять рекламні компанії та за-

купівлі, не пов'язанні з забезпеченням першочергових потреб боржника), що підтверджується, зокрема, скандалом з АТ «НАЕК «Енергоатом»» у листопаді 2025 р.

Висновки. Обов'язком держави в контексті забезпечення права на справедливий суд є гарантування виконання остаточного судового рішення без невинуватених затримок. Наявність законодавчих обмежень (мораторіїв) на виконання рішень національних судів є однією з основних проблем системи правосуддя, визнаних як у рішеннях ЄСПЛ у групі справ «Жовнер / Юрій Миколайович Іванов / Бурмич та інші проти України», так і в програмних документах (стратегіях) на національному рівні. Приватизаційний мораторій, передбачений п. 12 ч. 1 ст. 34 Закону України «Про виконавче провадження», у системному тлумаченні з ч. 5 та 7 ст. 35 цього Закону та нормами Закону України «Про приватизацію державного та комунального майна» повністю унеможлиблює виконання судового рішення, зокрема й за рахунок грошових коштів та оборотних засобів боржника, майна, яке перебуває у третіх осіб; не обмежений чітко визначеним законом строком, що призводить до недотримання критерію «тимчасовість»; обумовлює непропорційне втручання у право власності та не передбачає компенсації за тривалу затримку виконання судових рішень; має дискримінаційний характер, оскільки стосується окремих категорій боржників; спричинює порушення принципу забезпечення рівності захисту всіх форм власності; ускладнює процедуру судового контролю за виконанням судових рішень та несе ризик покладання відповідальності за невиконання судових рішень на державу. Такий мораторій не відповідає приписам низки норм Конституції України, вимогам щодо гармонізації законодавства у сфері захисту економічної конкуренції та надання державної допомоги, створює дискримінаційні (привілейовані) умови реалізації корпоративних прав і права власності на акції для держави, як порівняти з приватними інвесторами, порушує право на справедливий суд, у зв'язку з чим пропонується обмежити дію мораторію основними фондами об'єктів первинної приватизації на строк до одного року.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 02.02.2026).

2. Рішення Європейського суду з прав людини від 12.10.2017 у справі «Бурмич та інші проти України» (заява № 46852/13 та інші). *HUDOC. European Court of Human Rights*. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22item id%22:\[%22001-192193%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22item id%22:[%22001-192193%22]}) (дата звернення: 31.01.2026).
3. Рішення Європейського суду з прав людини від 15.10.2009 у справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» (заява № 40450/04). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_479#Text (дата звернення: 31.01.2026).
4. Рішення Європейського суду з прав людини від 03.05.2018 у справі «Зеленцов та інші проти України» (заява № 40978/05). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_c60#Text (дата звернення: 31.01.2026).
5. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень: Закон України від 05.06.2012 № 4901-VI. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4901-17#Text> (дата звернення: 02.02.2026).
6. Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021—2023 роки: Указ Президента України від 11.06.2021 № 231/2021. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text> (дата звернення: 02.02.2026).
7. Про схвалення Національної стратегії розв'язання проблеми невиконання рішень судів, боржниками за якими є державний орган або державне підприємство, установа, організація, на період до 2027 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 № 1218-р з наступними змінами. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1218-2020-%D1%80#Text> (дата звернення: 02.02.2026).
8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення положень про судовий контроль за виконанням судових рішень: Закон України від 21.11.2024 № 4094-IX. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4094-20#Text> (дата звернення: 02.02.2026).
9. Конституція України від 28.06.1996. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 02.02.2026).
10. Ухвала Другої колегії суддів Першого Сенату Конституційного Суду України від 06.11.2024 № 219-2(I)/2024. URL: https://web.ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/102_y_2024.docx (дата звернення: 02.02.2026).
11. Ухвала Третьої колегії суддів Першого Сенату Конституційного Суду України від 14.01.2026 № 6-3(I)/2026. URL: <https://ccu.gov.ua/docs/7100> (дата звернення: 02.02.2026).
12. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#Text> (дата звернення: 02.02.2026).
13. Хотинська-Нор О., Малярчук Л., Снідевич О. Окремі аспекти конституційності зупинення виконавцем вчинення виконавчих дій у виконавчому провадженні. *Юридичний вісник*. 2025. № 3. С. 162—169. <https://doi.org/10.32782/yuv.v3.2025.18>
14. Бенедисюк С. Аналіз застосування мораторію на стягнення майна державних підприємств та його відповідності вимогам законодавства про захист економічної конкуренції та надання державної допомоги суб'єктам господарювання. URL: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/61f/d0d/dd5/61fd0ddd53576378750748.pdf> (дата звернення: 02.02.2026).
15. Лук'яненко Ж. Коли держава має сплатити борги приватних компаній за рішеннями національних судів. *Закон і бізнес*. 16.01.2024. URL: <https://zib.com.ua/ua/159554.html> (дата звернення: 02.02.2026).
16. Авторгов А. Україна в боргах: чому невиконання судових рішень залишається системною проблемою. *Судово-юридична газета*. 30.01.2019. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/178444-chomu-nevikonannya-rishen-sudiv-v-ukrayini-zalishayetsya-sistemnoyu-problemoyu> (дата звернення: 02.02.2026).
17. Рішення Конституційного Суду України від 13.12.2012 № 18-рп/2012 у справі за конституційним зверненням товариства з обмеженою відповідальністю «ДІД Конс» щодо офіційного тлумачення положень пункту 15 частини першої статті 37 Закону України «Про виконавче провадження» у взаємозв'язку з положеннями частини першої статті 41, частини п'ятої статті 124, пункту 9 частини третьої статті 129 Конституції України, статті 115 Господарського процесуального кодексу України, пунктів 1.3, 1.4 статті 1, частини другої статті 2, абзацу шостого пункту 3.7 статті 3 Закону України «Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу» (справа про стягнення заборгованості з підприємств паливно-енергетичного комплексу). *Офіційний вісник України*. 2012. № 2 (98). Ст. 3973. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v018p710-12#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
18. Рішення Конституційного Суду України від 25.04.2012 № 11-рп/2012 у справі за конституційним зверненням громадянина Шаповалова Олексія Леонідовича щодо офіційного тлумачення положень пункту 20 частини першої статті 106, частини першої статті 111⁷ Господарського процесуального кодексу України у взаємозв'язку з положеннями пунктів 2, 8 частини третьої статті 129 Конституції України. *Офіційний вісник України*. 2012. № 36. Ст. 1341. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-12#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
19. Рішення Конституційного Суду України від 26.06.2013 № 5-рп/2013 у справі за конституційним зверненням акціонерної компанії «Харківобленерго» щодо офіційного тлумачення положень пункту 2 частини другої статті 17, пункту 8 частини першої статті 26, частини першої статті 50 Закону України «Про виконавче про-

- вадження». *Офіційний вісник України*. 2013. № 2 (50). Ст. 1804. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-13#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
20. Рішення Другого Сенату Конституційного Суду України від 15.05.2019 № 2-р(П)/2019 у справі за конституційною скаргою Хліпальської Віри Василівни щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини другої статті 26 Закону України «Про виконавче провадження» (щодо забезпечення державою виконання судового рішення). *Офіційний вісник України*. 2019. № 247. Ст. 1627. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-19#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
 21. Рішення Другого Сенату Конституційного Суду України від 01.03.2023 № 2-р(П)/2023 у справі за конституційною скаргою Плєскача В'ячеслава Юрійовича щодо відповідності Конституції України (конституційності) приписів частини першої статті 294, частини шостої статті 383 Кодексу адміністративного судочинства України (щодо рівноправності сторін під час судового контролю за виконанням судового рішення). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-23#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
 22. Рішення Європейського суду з прав людини від 29.06.2004 у справі «Півень проти України» (заява № 56849/00). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_222#Text (дата звернення: 02.02.2026).
 23. Рішення Європейського суду з прав людини від 19.03.1997 у справі «Горнсбі проти Греції» (Hornsby v. Greece). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_079#Text (дата звернення: 31.01.2026).
 24. Рішення Європейського суду з прав людини від 20.07.2004 у справі «Шмалько проти України» (заява № 60750/00). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_226#Text (дата звернення: 31.01.2026).
 25. Рішення Європейського суду з прав людини від 17.05.2005 у справі «Чіжов проти України» (заява № 6962/02). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_350#Text (дата звернення: 31.01.2026).
 26. Рішення Європейського суду з прав людини від 07.06.2005 у справі «Фуклев проти України» (заява № 71186/01). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_022#Text (дата звернення: 31.01.2026).
 27. Рішення Європейського суду з прав людини від 06.09.2005 у справі «Гурепка проти України» (заява № 61406/00, 559). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_437#Text (дата звернення: 31.01.2026).
 28. Рішення Європейського суду з прав людини від 05.04.2005 у справі «Афанасьєв проти України» (заява № 38722/02, 575). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_239#Text (дата звернення: 31.01.2026).
 29. Рішення Європейського суду з прав людини від 16.05.2013 у справі «Гарнага проти України» (заява № 20390/07). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_960#Text (дата звернення: 31.01.2026).
 30. Рішення Європейського суду з прав людини від 18.12.2012 у справі «Алпатов та інші проти України» (заява № 7321/05 та 107 інших заяв). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_868#Text (дата звернення: 31.01.2026).
 31. Рішення Європейського суду з прав людини від 17.01.2013 у справі «Робота та інші проти України» (заява № 7158/04 та 88 інших заяв). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_888#Text (дата звернення: 31.01.2026).
 32. Рішення Європейського суду з прав людини від 17.01.2013 у справі «Варава та інші проти України» (заява № 12405/06 та 118 інших заяв). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_880#Text (дата звернення: 31.01.2026).
 33. Рішення Європейського суду з прав людини від 21.02.2013 у справі «ПМП “Фея” та інші проти України» (заява № 27617/06 та 126 інших заяв). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_885/print/sp:dark:max100 (дата звернення: 31.01.2026).
 34. Рішення Конституційного Суду України від 30.06.2009 № 16-рп/2009 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частин сьомої, дев'ятої, пункту 2 частини шістнадцятої статті 2362 Кримінально-процесуального кодексу України. *Офіційний вісник України*. 2009. № 52. Ст. 1800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v016p710-09#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
 35. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 02.06.2016 № 1401-VIII. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text> (дата звернення: 02.02.2026).
 36. Про приватизацію державного і комунального майна: Закон України від 18.01.2018 № 2269-VIII. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#Text> (дата звернення: 02.02.2026).

37. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 07.12.2022 у справі № 908/1525/16 (провадження № 12-65rc21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108226058> (дата звернення: 31.01.2026).
38. Постанова Верховного Суду від 15.05.2024 у справі № 906/136/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119069551> (дата звернення: 31.01.2026).
39. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text> (дата звернення: 02.02.2026).
40. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 02.02.2026).
41. Про затвердження Національного стандарту № 1 «Загальні засади оцінки майна і майнових прав»: постанова Кабінету Міністрів України від 10.09.2003 № 1440. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.02.2026).
42. Рішення Конституційного Суду України від 28.08.2020 № 10-р/2020 у справі за конституційним поданням Верховного Суду щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів», положень частин першої, третьої статті 29 Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік», абзацу дев'ятого пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік». *Офіційний вісник України*. 2020. № 76. Ст. 2433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-20#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
43. Рішення Європейського суду з прав людини від 26.04.2005 у справі «Сокур проти України» (заява № 29439/02). URL: https://court.gov.ua/userfiles/file/court_gov_ua_sud5010/Konvenciya_z_prav/st_6/sokur.pdf (дата звернення: 31.01.2026).
44. Рішення Європейського суду з прав людини від 26.04.2006 у справі «Зубко та інші проти України» (заява № 3955/04, 5622/04, 8538/04 і 11418/04). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_014#Text (дата звернення: 31.01.2026).
45. Про приватизацію об'єктів паливно-енергетичного комплексу: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.02.2013 № 96-р. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96-2013-%D1%80/ed20130218#Text> (дата звернення: 02.02.2026).
46. Про затвердження переліку об'єктів великої приватизації державної власності: розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.01.2019 № 36-р. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/36-2019-%D1%80> (дата звернення: 02.02.2026).
47. Рішення Європейського суду з прав людини від 22.12.2005 у справі «Безуглий проти України» (заява № 19603/03). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_044#Text (дата звернення: 31.01.2026).
48. Рішення Європейського суду з прав людини від 10.07.2008 у справі «Абрамов проти України» (заява № 39491/03). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_403#Text (дата звернення: 31.01.2026).
49. Рішення Європейського суду з прав людини від 06.12.2007 у справі «Баландіна проти України» (заява № 16092/05). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_370#Text (дата звернення: 31.01.2026).
50. Рішення Європейського суду з прав людини від 18.09.2009 у справі «Батрак проти України» (заява № 50740/06). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_490#Text (дата звернення: 31.01.2026).
51. Рішення Європейського суду з прав людини від 10.03.2011 у справі «Сук проти України» (заява № 10972/05). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_715#Text (дата звернення: 31.01.2026).
52. Рішення Конституційного Суду України від 06.06.2019 № 3-р/2019 у справі за конституційними поданнями Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та 65 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пункту 5 частини першої статті 3, абзацу третього частини третьої статті 45 Закону України «Про запобігання корупції», пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо особливостей фінансового контролю окремих категорій посадових осіб». *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-19#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
53. Статут Публічного акціонерного товариства «Центренерго» (нова редакція). URL: <https://www.centrenerg.com/upload/page/attachment/b0db3c9957f0.pdf> (дата звернення: 31.01.2026).
54. Доповідь «Верховенство права» Європейської комісії «За демократію через право» (Венеційська комісія), ухвалена на її 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25—26 бер. 2011 р.). *Право України*. 2011. № 10. С. 168—184. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://supreme.court.gov.ua/userfiles/CDL_AD_2011_003_rev_2011_04_04.pdf (дата звернення: 31.01.2026).

55. Рішення Конституційного Суду України від 12.02.2002 № 3-рп/2002 у справі за конституційним поданням 45 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про електроенергетику”» (справа про електроенергетику). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-02#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
56. Рішення Конституційного Суду України від 10.06.2003 № 11-рп/2003 у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Закону України «Про введення мораторію на примусову реалізацію майна» (справа про мораторій на примусову реалізацію майна). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-03#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
57. Рішення Конституційного Суду України від 11.07.2004 № 16-рп/2004 у справі за конституційним зверненням Центральної спілки споживчих товариств України про офіційне тлумачення положень пункту 1 статті 9, пункту 1 статті 10 Закону України «Про споживчу кооперацію», частини четвертої статті 37 Закону України «Про кооперацію» (справа про захист права власності організацій споживчої кооперації). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v016p710-04#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
58. Рішення Європейського суду з прав людини від 25.07.2002 у справі «Совтрансавто-Холдинг проти України» (заява № 48553/99). *Офіційний вісник України*. 2003. № 44. Ст. 2344. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_043#Text (дата звернення: 31.01.2026).
59. Final Decision of the European Court of Human Rights of 07.11.2002 in the case «Olczak v. Poland» (Application No. 30417/96). HUDOC. *European Court of Human Rights*. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-22825%22> (дата звернення: 31.01.2026).
60. Рішення Першого Сенату Конституційного Суду України від 22.07.2020 № 8-р(І)/2020 у справі за конституційною скаргою Акціонерного товариства «Закритий недиверсифікований венчурний корпоративний інвестиційний фонд “АВАНПОСТ”» щодо відповідності Конституції України (конституційності) абзацу восьмою частини п'ятої статті 11 Закону України «Про управління об'єктами державної власності». *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va08p710-20#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
61. Договір про функціонування Європейського Союзу від 25.03.1957. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text (дата звернення: 31.01.2026).
62. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, ратифікована Законом України від 16.09.2014 № 1678-VII. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#Text> (дата звернення: 31.01.2026).
63. Господарський процесуальний кодекс України. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> (дата звернення: 02.02.2026).
64. Ухвала Господарського суду Київської області від 05.08.2025 у справі № 911/2861/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129311945> (дата звернення: 02.02.2026).
65. Звіт за результатами експертних дискусій щодо виконання національних судових рішень у контексті рішень Європейського суду з прав людини «Юрій Миколайович Іванов проти України» та «Бурмич та інші проти України». *Проект Ради Європи «Підтримка виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини»*. Київ, 2021. URL: <https://rm.coe.int/report-burmych-consultations-by-a-avtorgov-ukr-final/1680a28b32> (дата звернення: 31.01.2026).
66. Final Decision of the European Court of Human Rights of 13.08.1981 in the case «Young, ames and Webster v. the United Kingdom (Article 50)». (Application No. 7601/76, 7806/77). HUDOC. *European Court of Human Rights*. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-57604%22> (дата звернення: 31.01.2026).
67. Рішення Європейського суду з прав людини від 13.12.2005 у справі «Соловйова проти України» (заява № 32547/03). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/974_030 (дата звернення: 31.01.2026).
68. Final Decision of the European Court of Human Rights of 19.02.2009 in the case «Kryshchuk v. Ukraine» (Application No. 1811/06). HUDOC. *European Court of Human Rights*. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%22itemid%22:%22001-91360%22> (дата звернення: 31.01.2026).
69. Рішення Європейського суду з прав людини від 10.12.2009 у справі «Куценко проти України» (заява № 41936/05). *Офіційний вебпортал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/uk-sv/974_511#Text (дата звернення: 31.01.2026).

Дата надходження: 05.02.2026

Дата прийняття до друку: 05.02.2026

Дата публікації: 31.03.2026

19. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 26.06.2013 No. 5-rp/2013 u spravi za konstytutsiinym zvernenniam aktsioneranoi kompanii “Kharkivoblenerho” shchodo ofitsiinoho tлумachennia polozhen punktu 2 chastyny druhoi statti 17, punktu 8 chastyny pershoi statti 26, chastyny pershoi statti 50 Zakonu 10 Ukrainy “Pro vykonavche provadzhenia”. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2013. No. 2 (50). St. 1804. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-13#Text> [in Ukrainian].
20. Rishennia Druhoho Senatu Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 15.05.2019 No. 2-p(II)/2019 u spravi za konstytutsiinou skarhoiu Khlipalskoi Viry Vasylyvny shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen chastyny druhoi statti 26 Zakonu Ukrainy “Pro vykonavche provadzhenia” (shchodo zabezpechennia derzhavoiu vykonannia sudovoho rishennia). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2019. No. 247. St. 1627. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-19#Text> [in Ukrainian].
21. Rishennia Druhoho Senatu Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 01.03.2023 No. 2-r(II)/2023 u spravi za konstytutsiinou skarhoiu Pleskacha Viacheslava Yuriiovycha shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) prypysiv chastyny pershoi statti 294, chastyny shostoi statti 383 Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy (shchodo rivnopravnosti storin pid chas sudovoho kontroliu za vykonanniam sudovoho rishennia). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-23#Text> [in Ukrainian].
22. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 29.06.2004 u spravi “Piven proty Ukrainy” (zaiava No. 56849/00). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_222#Text [in Ukrainian].
23. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 19.03.1997 u spravi “Hornsbi proty Hretsii” (Hornsby v. Greece). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_079#Text [in Ukrainian].
24. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 20.07.2004 u spravi “Shmalko proty Ukrainy” (zaiava No. 60750/00). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_226#Text [in Ukrainian].
25. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 17.05.2005 u spravi “Chizhov proty Ukrainy” (zaiava No. 6962/02). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_350#Text [in Ukrainian].
26. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 07.06.2005 u spravi “Fukliev proty Ukrainy” (zaiava No. 71186/01). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_022#Text [in Ukrainian].
27. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 06.09.2005 u spravi “Hurepka proty Ukrainy” (zaiava No. 61406/00, 559). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_437#Text [in Ukrainian].
28. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 05.04.2005 u spravi “Afanasiev proty Ukrainy” (zaiava No. 38722/02, 575). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_239#Text [in Ukrainian].
29. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 16.05.2013 u spravi “Harnaha proty Ukrainy” (zaiava No. 20390/07). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_960#Text [in Ukrainian].
30. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 18.12.2012 u spravi “Alpatov ta inshi proty Ukrainy” (zaiava No. 7321/05 ta 107 inshykh zaiav). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_868#Text [in Ukrainian].
31. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 17.01.2013 u spravi “Robota ta inshi proty Ukrainy” (zaiava No. 7158/04 ta 88 inshykh zaiav). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_888#Text [in Ukrainian].
32. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 17.01.2013 u spravi “Varava ta inshi proty Ukrainy” (zaiava No. 12405/06 ta 118 inshykh zaiav). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_880#Text [in Ukrainian].
33. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 21.02.2013 u spravi “PMP «Feia» ta inshi proty Ukrainy” (zaiava No. 27617/06 ta 126 inshykh zaiav). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_885/print/sp:dark:max100 [in Ukrainian].
34. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 30.06.2009 No. 16-rp/2009 u spravi za konstytutsiinym podanniam Verkhovnoho Sudu Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen chastyn somoi, deviatoi, punktu 2 chastyny shistnadtsiatoi statti 2362 Kryminalno-protsesualnoho kodeksu Ukrainy. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2009. No. 52. St. 1800. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v016p710-09#Text> [in Ukrainian].
35. Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (shchodo pravosuddia): Zakon Ukrainy vid 02.06.2016 No. 1401-VIII. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text> [in Ukrainian].

36. Pro pryvatyzatsiiu derzhavnoho i komunalnoho maina: Zakon Ukrainy vid 18.06.2018 No. 2269-VIII. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2269-19#Text> [in Ukrainian].
37. Postanova Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid 07.12.2022 u spravi No. 908/1525/16 (provadzhennia No. 12-65hs21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108226058> [in Ukrainian].
38. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 15.05.2024 u spravi No. 906/136/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119069551> [in Ukrainian].
39. Pro zakhyst ekonomichnoi konkurentsii: Zakon Ukrainy vid 11.01.2001 No. 2210-III. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text> [in Ukrainian].
40. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 No. 435-IV. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
41. Pro zatverdzhennia Natsionalnoho standartu No. 1 “Zahalni zasady otsinky maina i mainovykh prav”: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10.09.2003 No. 1440. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1440-2003-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
42. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 28.08.2020 No. 10-r/2020 u spravi za konstytutsiinym podanniam Verkhovnoho Sudu shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) okremykh polozhen postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy “Ppo vstanovlennia karantynu z metoiu zapobihannia poshyrenniu na terytorii Ukrainy hostroi respiratornoi khvoroby COVID-19, sprychynenoi koronavirusom SARS-CoV-2, ta etapiv poslablennia protyepidemichnykh zakhodiv”, polozhen chastyn pershoi, tretoi statti 29 Zakonu Ukrainy “Ppo Derzhavnyi biudzhzet Ukrainy na 2020 rik”, abzatsu deviatoho punktu 2 rozdilii II “Prykintsevi polozhennia” Zakonu Ukrainy “Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro Derzhavnyi biudzhzet Ukrainy na 2020 rik». *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2020. No. 76. St. 2433. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-20#Text> [in Ukrainian].
43. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 26.04.2005 u spravi “Sokur proty Ukrainy” (zaiava No. 29439/02). URL: https://court.gov.ua/userfiles/file/court_gov_ua_sud5010/Konvenciya_z_prav/st_6/sokur.pdf [in Ukrainian].
44. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 26.04.2006 u spravi “Zubko ta inshi proty Ukrainy” (zaiavy No. 3955/04, 5622/04, 8538/04 i 11418/04). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_014#Text [in Ukrainian].
45. Pro pryvatyzatsiiu obektiv palyvno-enerhetychnoho kompleksu: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 18.02.2013 No. 96-r. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96-2013-%D1%80/ed20130218#Text> [in Ukrainian].
46. Pro zatverdzhennia pereliku obektiv velykoi pryvatyzatsii derzhavnoi vlasnosti: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.01.2019 No. 36-r. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/36-2019-%D1%80> [in Ukrainian].
47. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 22.12.2005 u spravi “Bezuhlyi proty Ukrainy” (zaiava No. 19603/03). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_044#Text [in Ukrainian].
48. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 10.07.2008 u spravi “Abramov proty Ukrainy” (zaiava No. 39491/03). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_403#Text [in Ukrainian].
49. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 06.12.2007 u spravi “Balandina proty Ukrainy” (zaiava No. 16092/05). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_370#Text [in Ukrainian].
50. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 18.09.2009 u spravi “Batrak proty Ukrainy” (zaiava No. 50740/06). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_490#Text [in Ukrainian].
51. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 10.03.2011 u spravi “Suk proty Ukrainy” (zaiava No. 10972/05). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_715#Text [in Ukrainian].
52. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 06.06.2019 No. 3-r/2019 u spravi za konstytutsiinym podanniam Uповnovazhenoho Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny ta 65 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) polozhen punktu 5 chastyny pershoi statti 3, abzatsu tretoho chastyny tretoi statti 45 Zakonu Ukrainy “Pro zapobihannia koruptsii”, punktu 2 rozdilii II “Prykintsevi polozhennia” Zakonu Ukrainy “Pro vnesennia zmin do deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo osoblyvosti finansovoho kontroliu okremykh katehorii posadovykh osib”. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-19#Text> [in Ukrainian].
53. Statut Publichnoho aktsionernoho tovarystva “Tsentrnerho” (nova redaktsiia). URL: <https://www.centrenergo.com/upload/page/attachment/b0db3c9957f0.pdf> [in Ukrainian].
54. Dopovid “Verkhovenstvo prava” Yevropeiskoi komisii “Za demokratsiiu cherez pravo” (Venetsiiska komisii), ukhvarena na yii 86-mu plenarnomu zasidanni (Venetsiia, 25–26 bereznia 2011 roku). *Pravo Ukrainy*. 2011. No. 10. P. 168-184. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/CDL_AD_2011_003_rev_2011_04_04.pdf [in Ukrainian].

55. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 12.02.2002 No. 3-rp/2002 u spravi za konstytutsiinym podanniam 45 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) Zakonu Ukrainy "Pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro elektroenerhetyku»" (sprava pro elektroenerhetyku). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-02#Text> [in Ukrainian].
56. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 10.06.2003 No. 11-rp/2003 u spravi za konstytutsiinym podanniam 47 narodnykh deputativ Ukrainy shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) Zakonu Ukrainy "Pro vvedennia moratoriiu na prymusovu realizatsiiu maina" (sprava pro moratorii na prymusovu realizatsiiu maina). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v011p710-03#Text> [in Ukrainian].
57. Rishennia Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 11.07.2004 No. 16-rp/2004 u spravi za konstytutsiinym zvernenniam Tsentralnoi spilky spozhyvchykh tovarystv Ukrainy pro ofitsiine tлумачення положення пункту 1 ст. 9, пункту 1 ст. 10 Закону України "Pro spozhyvchu kooperatsiiu", chastyny chetvertoi statti 37 Zakonu Ukrainy "Pro kooperatsiiu" (sprava pro zakhyst prava vlasnosti orhanizatsii spozhyvchoi kooperatsii). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v016p710-04#Text> [in Ukrainian].
58. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 25.07.2002 u spravi "Sovtransavto-Kholdynh proty Ukrainy" (zaiava No. 48553/99). *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2003. No. 44. St. 2344. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_043#Text [in Ukrainian].
59. Final Decision of the European Court of Human Rights of 07.11.2002 in the case "Olczak v. Poland" (Application No. 30417/96). *HUDOC. European Court of Human Rights*. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-22825%22%5D%7D>
60. Rishennia Pershoho Senatu Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy vid 22.07.2020 No. 8-r(I)/2020 u spravi za konstytutsiinoiniu skarhoiu Aktsionernoho tovarystva "Zakrytyi nedyyversyfikovanyi venchurnyi korporatyvnyi investytsiyni fond «AVANPOST»" shchodo vidpovidnosti Konstytutsii Ukrainy (konstytutsiinosti) abzatsu vosmoho chastyny piatoi statti 11 Zakonu Ukrainy "Pro upravlinnia ob'ektamy derzhavnoi vlasnosti". *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va08p710-20#Text> [in Ukrainian].
61. Dohovir pro funktsionuvannia Yevropeiskoho Soiuzu vid 25.03.1957. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b06#Text [in Ukrainian].
62. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta Yevropeiskym Soiuzom, ratyfikovana Zakonom Ukrainy vid 16.09.2014 No. 1678-VII. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1678-18#Text> [in Ukrainian].
63. Hospodarskyi protsesualnyi kodeks Ukrainy. *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text> [in Ukrainian].
64. Ukhvala Hospodarskoho sudu Kyivskoi oblasti vid 05.08.2025 u spravi No. 911/2861/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/129311945> [in Ukrainian].
65. Zvit za rezultatamy ekspertnykh diskusii shchodo vykonannia natsionalnykh sudovykh rishen u konteksti rishen Yevropeiskoho sudu z prav liudyny "Yurii Mykolaiovych Ivanov proty Ukrainy" ta "Burmych ta inshi proty Ukrainy". *Proekt Rady Yevropy "Pidtrymka vykonannia Ukrainoiu rishen Yevropeiskoho sudu z prav liudyny"*. Kyiv, 2021. URL: <https://rm.coe.int/report-burmych-consultations-by-a-avtorgov-ukr-final/1680a28b32> [in Ukrainian].
66. Final Decision of the European Court of Human Rights of 13.08.1981 in the case "Young, ames and Webster v. the United Kingdom (Article 50)". (Application No. 7601/76, 7806/77). *HUDOC. European Court of Human Rights*. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57604%22%5D%7D>
67. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 13.12.2005 u spravi "Soloviova proty Ukrainy" (zaiava No. 32547/03). URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/974_030 [in Ukrainian].
68. Final Decision of the European Court of Human Rights of 19.02.2009 in the case «Kryshchuk v. Ukraine» (Application No. 1811/06). *HUDOC. European Court of Human Rights*. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-91360%22%5D%7D>
69. Rishennia Yevropeiskoho cydu z prav liudyny vid 10.12.2009 u spravi "Kutsenko proty Ukrainy" (zaiava No. 41936/05). *Ofitsiyni vebportal Verkhovnoi Rady Ukrainy*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/uk-sv/974_511#Text [in Ukrainian].

Date of receipt: 05.02.2026

Date of acceptance for publication: 05.02.2026

Date of publication: 31.03.2026

Oleksandra KOLOHOIDA,
Dr. Sci. (Law), Professor,
Professor of the Department of Economic Law and Economic
Justice Educational and Scientific Institute of Law
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-6929-3225

Oleksandr HARAHOBYCH,
Dr. Sci. (Law), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Economic Law
and Economic Justice Educational and Scientific Institute of Law
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-8984-2399

PRIVATIZATION MORATORIUM ON THE EXECUTION OF COURT DECISIONS IN THE CONTEXT OF THE RIGHT TO A FAIR TRIAL

The right to judicial protection is a constitutional guarantee of human rights and freedoms and of economic entities. Court decisions are binding on the entire territory of Ukraine. Enforcement of court decisions is a component of the right to a fair trial. Failure to enforce a court decision that has entered into legal force in any legal system is nonsense that leads to the collapse of the economic system, civil and economic turnover involving a significant number of individuals and economic entities. In practice, the Ukrainian authorities give different priorities to the enforcement of ECHR decisions and decisions of national courts. According to experts, this phenomenon has provoked two types of enforcement proceedings in the Ukrainian legal system: the general procedure for the enforcement of decisions of national courts and the procedure aimed at the enforcement of ECHR decisions. However, individual measures in a separate case do not solve the systemic problem of non-enforcement of court decisions, which the ECHR focused on in pilot decisions in the cases of “Yuriy Mykolayovych Ivanov vs. Ukraine” (Application No. 40450/04) and “Burmych and Others v. Ukraine” (Application No. 46852/13 and others).

Moratoria on the execution of court decisions result in the ECHR finding that Ukraine has violated its positive obligation to organize a system for the execution of court decisions without unjustified delays as an element of the right to a fair trial (Article 6, paragraph 1 of the Convention) and violated a number of articles of the Constitution of Ukraine. Moratoriums contradict both the economic interests of the enterprises themselves and their counterparties, as well as the economic interests of the state, and the distortion of competition is a hidden form of state aid to individual entities, creating corruption risks.

This article is devoted to the main shortcomings of the legal norm that provides for the so-called privatization moratorium, which led to the submission of a constitutional complaint to the Constitutional Court of Ukraine with the question of its unconstitutionality. The authors of the article include such shortcomings as: complete impossibility of a court decision executing, including the expense of the debtor's funds and working capital, property held by third parties; absence of a legally defined period for suspending enforcement actions, that leads to non-compliance with the “temporary” criterion; disproportionate interference with property rights and absence of compensation for a long delay in the execution of court decisions; discriminatory nature; violation of the principle of ensuring equal protection of all forms of ownership; complicated procedure for judicial control over the execution of court decisions; risk of the state responsibility for non-execution of court decisions. The indicated shortcomings are illustrated by the example of suspending enforcement actions in enforcement proceedings against PJSC “Centrengo”, the state-owned shareholding of which (78.289 %) has been included in privatization plans since 2013.

The article analyzes the main decisions of the Constitutional Court of Ukraine and the European Court of Human Rights, devoted to the right of a fair trial, which is a component of the national mechanism that ensures the full execution of court decisions without unjustified delays. The authors of the article substantiate the violation of the constitutional rights of debt collectors in enforcement proceedings, the enforcement actions in which were suspended on the basis of paragraph 12 of part 1 of article 34 of the Law of Ukraine “On Enforcement Proceedings,” and conclude that the specified norm of the law does not comply with the provisions of the Constitution of Ukraine.

Keywords: moratorium, privatization, right to a fair trial, principle of legal certainty, commercial litigation, enforcement of court decisions.